

Recenzja

w postępowaniu habilitacyjnym w dziedzinie Nauki o rodzinie
w dyscyplinie nauki o rodzinie **dr Katarzyny Wojtanowicz** dla Komisji powołanej
przez Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II z siedzibą
w Krakowie

Charakterystyka rozwoju naukowego i zawodowego Habilitanta

Dr Katarzyna Wojtanowicz ukończyła studia magisterskie na kierunku pedagogika, specjalizacja *resocjalizacja* w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Słupsku w 1998 roku. Stopień doktora nauk społecznych, o specjalności praca socjalna uzyskała na Słowacji na Uniwersytecie w Presovie w dniu 29.09.2016 r. na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Pracownik socjalny wobec wyzwań współczesnej pracy socjalnej na przykładzie województwa małopolskiego*. Promotorzy rozprawy to: doc. PhDr. Tomas Hangoni, PhD, dr hab. Małgorzata Duda, prof. UPJPII. Zaś recenzentami rozprawy byli: prof. ThDr. Jan Safin, PhD, ks. dr hab. Janusz Mierzwa, ks. dr hab. Dariusz Krok, prof. UO.

Pani Doktor ukończyła również trzy rodzaje studiów podyplomowych. Posiada dyplom ukończenia studiów podyplomowych w zakresie organizacji pomocy społecznej na Uniwersytecie Gdańskim uzyskany w 1999 roku. Ukończyła również studia podyplomowe Studium Pomocy Psychologicznej i Psychoterapii w Sopocie w roku 2001 oraz studia podyplomowe z pedagogiki specjalnej w zakresie oligofrenopedagogiki na Uniwersytecie Gdańskim w roku 2002.

Pani Doktor jest zatrudniona (od 2012 roku) na stanowisku adiunkta na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie na Wydziale Nauk Społecznych w

Instytucie Rodziny, Pedagogiki i Pracy Socjalnej w Katedrze Polityki Społecznej i Pracy Socjalnej. Współpracuje dydaktycznie w formie prowadzonych zajęć dydaktycznych z Uniwersytetem Jagiellońskim oraz Uniwersytetem Ignatianum w Krakowie.

Na dorobek Habilitantki po doktoracie składają się (w sensie ilościowym):

- 2 autorskie monografie,
- 5 artykułów w czasopismach punktowanych,
- 17 rozdziałów w recenzowanych monografiach wieloautorskich,
- 7 monografii wieloautorskich.

Zainteresowania naukowe Habilitantki koncentrują się wokół kilku pól teoretyczno-badawczych, które Ona sama określa (Autoreferat s.12) jako system wsparcia społecznego, a także nowe rozwiązania skuteczniejszej interwencji socjalnej na rzecz osób i rodzin.

Pierwszym polem rozważań są badania **nad stanem wdrażania i skutecznością superwizji w pracy socjalnej i pracy z rodziną**. Wyniki poszukiwań badawczych Autorka opublikowała w trzech artykułach naukowych:

1. K. Wojtanowicz, E. Dybowska, *Superwizja pracy z rodziną – wybrane implikacje*, W: Rodzina – Wychowanie – Przyszłość, E. Osewska, J. Stala (red.), Wydawnictwo UPJPII, Kraków 2020, ISBN 978-83-7438-947-1, s.105-120.
2. K. Wojtanowicz, *Pracownicy systemu pomocy społecznej wobec superwizji pracy socjalnej*, W: Superwizja w zawodach wsparcia społecznego, Rozważania teoretyczne, empiryczne i implikacje praktyczne, B. Sordyl-Lipnicka, K. Wojtanowicz (red.), Wydawnictwo Naukowe UPJPII, Kraków 2021, ISBN 978-83-7438-899-3, s. 97-109.
3. K. Wojtanowicz, Application of supervision of social work on the example of Polish social assistance system, W: Lokal und Transnational in der Sozialen Arbeit: Perspektiven der Sozialen Arbeit aus Deutschland, Polen und Rumänien, T. Boldt-Jaremko, C. Ene Onea, D. Grosu, Ulrich Paetzold (red), PETER LANG, Berlin 2022, ISBN 978-3-631-88668-7, s. 45-54.

Drugim obszarem badań są **zagadnienia związane z analizą i rozwojem systemu wsparcia społecznego**, w tym szczególnie rodziny. Wyniki badań Autorka opublikowała w dwóch artykułach naukowych i jednym rozdziale w monografii:

1. K. Wojtanowicz, *Godzenie ról zawodowych z rodzinnymi w ocenie pracowników socjalnych*, „Family Forum” 2021, ISSN 2084-1698, s.71-88.
2. K. Wojtanowicz, *Proces usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej w Polsce*, „Family Forum”, 2023, ISSN 2084-1698, s.285-306
3. K. Wojtanowicz, *Interdisciplinary Cooperation for the Support of Families With School-Age Children*, Multidisciplinary Journal of School Education 13(1(25) 2024, Wydawnictwo Ignatianum University in Cracows, ISSN 2543-7585, s. 153-167.

Trzecim obszarem są **badania nad stanem funkcjonowania systemu pomocy społecznej**, w szczególności procesów w zakresie strukturalnych zmian systemowych.

Wyniki badań z tego obszaru zostały zaprezentowane w dwóch publikacjach.

- 1.K. Wojtanowicz, *Zmieniający się obraz pomocy społecznej w Polsce. Wdrażanie modelu rozdzielenia pracy socjalnej od postępowań administracyjnych*, W: Praca socjalna w perspektywie polityki społecznej, J. Mazur OSPPE, K. Wojtanowicz, B. Sordyl-Lipnicka (red.), Wydawnictwo Naukowe UPJPII, Kraków 2023, ISBN 978-83-63241-60-5, s. 29-42.
- 2.K. Wojtanowicz, *Nowa jakość w realizacji usług społecznych na przykładzie Centrum Usług Społecznych w Myślenicach*, „Praca Socjalna” 1(38) 2023, Wydawnictwo Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, ISSN 0860-3480, s. 85-99.

Kolejnym obszarem naukowych eksploracji badawczych, które Habilitantka wskazuje w Autoreferacie są **zagadnienia koncentrujące się na bezpośredniej pracy z rodziną oraz nad zastosowaniem i skutecznością mediacji w systemie pomocy rodzinie**:

- 1.K. Wojtanowicz, *Mediacja jako forma wsparcia rodziny w budowaniu jej tożsamości*, W: Teoretyczno-empiryczne interpretacje tożsamości społecznej z uwzględnieniem perspektywy familiologii, K. Salamon, K. Kutek-Sładek, ks. B. Karcz (red.), Wydawnictwo Naukowe UPJPII, Kraków 2021, ISBN 978-83-7438-982-2, s.103-115.
- 2.K. Wojtanowicz, M. Pękala, *O korzyściach płynących z wykorzystania elementów mediacji w obszarze interwencji kryzysowej*, UR Journal Of Humanities And Social Sciences, Rzeszów 2022, ISSN 2543-8379, s. 116-135.

3.K. Wojtanowicz, *Zastosowanie mediacji jako formy sprawiedliwości naprawczej*, W: Wykorzystanie seksualne osób małoletnich. Ujęcie interdyscyplinarne, M. Cholewa, P. Studnicki (red.), Wydawnictwo Scriptum, Kraków 2023, ISBN 978-83-67586-80-1, s. 183-196.

Jest to więc dorobek ilościowo wystarczający, jednak trzeba przyznać, że Pani Doktor głównie publikuje w książkach pod redakcją, rzadziej w czasopismach wysokopunktowanych, ze znaczną przewagą publikacji w polskich wydawnictwach. To dorobek powstały na przestrzeni 7 lat. Natomiast nie jest to dorobek zauważony i odnotowany w bazach bibliograficznych. Indeks Hirscha według bazy Web of Science wynosi 5, według bazy Scopus: 3. Liczba cytowań według bazy Google Scholar to 55.

Na uwagę zasługuje bardzo wysoka aktywność konferencyjna Habilitantki. Po uzyskaniu stopnia doktora uczestniczyła bowiem w 60 konferencjach naukowych, w tym 10 zagranicznych, 10 międzynarodowych i 40 krajowych, w tym 2 razy pełniła funkcję przewodniczącej komitetu organizacyjnego konferencji oraz kilkanaście razy członka komitetu naukowego i/ lub organizacyjnego. Habilitantka uczestniczyła w konferencjach na Słowacji, w Niemczech czy Hiszpanii. Warto podkreślić, iż wszystkie te konferencje lub ich zdecydowana większość dotyczyła problematyki szeroko pojętej pomocy społecznej, pracy socjalnej czy problematyki rodziny. Dodatkowo należy zauważyć, iż Pani dr Katarzyna Wojtanowicz jest osobą głęboko zakorzenioną w praktyce społecznej stąd też Jej udział w 17 konferencjach łączących perspektywę teoretyczną z praktyczną.

Na uwagę zasługuje również aktywność Habilitantki w zakresie uczestnictwa w pracach badawczych, dydaktycznych i wdrożeniowych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych. W Autoreferacie (s.16) Autorka podaje, iż posiada w dorobku 18 zrealizowanych projektów (w tym 12 o zasięgu międzynarodowym), w tym 6 projektów to projekty wskazane jako badawcze. Jednak z *Wykazu osiągnięć*....(s.19) wynika, iż nie wszystkie wymienione miały charakter badawczy, jak chociażby projekt 5 i 6. Jeden z nich był realizowany z programu *Doskonała nauka – Wsparcie konferencji naukowych*, który to program obejmuje realizację konferencji naukowych, a drugi pn. „Zintegrowany Plan Rozwoju UPJPII”, który był realizowany na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie,

w latach 2020 – 2023 ze środków EFS. Celem projektu był rozwój szkolnictwa wyższego przez działania ukierunkowane na tworzenie nowych lub zmodyfikowanie istniejących programów kształcenia, dodatkowe szkolenia i warsztaty przygotowujące studentów do wejścia na rynek pracy, płatne staże zawodowe dla studentów itp. A zatem miały one charakter dydaktyczny.

Habilitationka brała również udział w wyjazdach w ramach programu Erasmus+. Są to głównie ośrodki na Słowacji: w okresie 27-30.09.2021 - Uniwersytet w Presovie, 17–20.04.2023 - Uniwersytet w Ružomberoku oraz 13-16.02.2024 - Uniwersytet w Presovie. Dr Katarzyna Wojtanowicz odbyła również 4 wizyty studyjne, dwie w roku 2018 w Niemczech oraz Hiszpanii (Clinico San Carlos, Ciempozuelos, Madryt, Hiszpania oraz Johannes Grande Schule, Straubing, Niemcy), jedną w 2020 roku również w Niemczech (Brandenburg University of Technology Cottbus-Senftenberg, Niemcy) oraz jedną w 2022 roku w Norwegii (Ålesund Commune, Prestemarka).

Habilitationka odbyła także 1 staż naukowy w terminie 12.02 – 23.02.2024 r. w Katolickim Uniwersytecie w Ružomberoku na Słowacji.¹

Należy zauważyć, iż Habilitationka należy również do cenionych krajowych organizacji i towarzystw naukowych. Są to m.in. Polskie Stowarzyszenie Szkół Pracy Socjalnej, Stowarzyszenie Certyfikowanych Superwizorów Pracy Socjalnej, Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej, Polskie Towarzystwo Superwizji Pracy Socjalnej czy Stowarzyszenie Certyfikowanych Superwizorów Pracy Socjalnej (jako współzałożycielka i V-ce Prezes).

Habilitationka pełni funkcję sekretarza uczelnianej serii wydawniczej *Praca Socjalna w teorii i działaniu*.

Dr Katarzyna Wojtanowicz wykonywała także recenzje dla czasopism naukowych. Łącznie było to kilkanaście recenzji dla wysokopunktowanych czasopism krajowych jak: *Family Forum* (100 pkt), *Horyzonty Wychowania* (70 pkt), *Forum Prawnicze* (70 pkt) czy *Praca Socjalna* (70 pkt).

¹ Ružomberok na Słowacji niestety kojarzy się większości osób negatywnie. Jest to związane z procedurą uzyskiwania habilitacji. Jak pisze B. Śliwowski (2018) *Turystyka habilitacyjna Polaków na Słowację w latach 2005–2016. Studium krytyczne*, Łódź, Wyd. UŁ., [...] Nieco później turystyka habilitacyjna przeniosła się na Słowację, gdzie polscy uczeni upodobali sobie leżący niemal tuż za granicą mały Ružomberok” (s.156).

Dorobek dydaktyczny i organizacyjny Habilitantki

Jeżeli chodzi zaś o działania dydaktyczne należy odnotować, iż Habilitantka prowadzi zajęcia dydaktyczne na macierzystej uczelni z różnorodnych przedmiotów, ich problematyka jest związana z obszarem pracy socjalnej, pedagogiki oraz nauk o rodzinie. Są to przedmioty zarówno na studiach licencjackich, jak i magisterskich oraz studiach podyplomowych, wysoce specjalistyczne dotyczące mediacji rodzinnych i cywilnych, opieki nad osobą starszą czy metodyki pracy socjalnej. Pod kierunkiem naukowym Habilitantki powstało łącznie aż 87 prac dyplomowych.

Warto odnotować fakt, iż Habilitantka pełniła również funkcję recenzenta prac dyplomowych, członka komisji egzaminacyjnych czy funkcję promotora pomocniczego dwóch doktoratów. Angażuje się również w rozwój oferty dydaktycznej aktywnie uczestnicząc w działalności szkoleniowo–dydaktycznej kadr systemu pomocy i integracji społecznej, realizując projekty zewnętrzne finansowane z EFS. Ważnym podkreślenia jest fakt, iż Pani dr Katarzyna Wojtanowicz jest certyfikowanym superwizorem pracy socjalnej. Nie sposób wymienić licznych funkcji i ról pełnionych przez Habilitantkę w obszarze działań organizacyjnych. Pełniła m.in. funkcję dyrektora Instytutu Rodziny, Pedagogiki i Pracy Socjalnej (w latach 2021-2023), członka Rady Dyscypliny Nauki Socjologiczne, kierownika kierunku praca socjalna, kierownika licznych studiów podyplomowych, członka Senackiej Komisji Programów i Jakości Kształcenia. Obecnie Pani Doktor pełni funkcję kierownika Katedry Polityki Społecznej i Pracy Socjalnej, jest członkiem Rady Dyscypliny Nauk o Rodzinie.

Pani Doktor jest osobą głęboko zakotwiczoną w kwestie pomocy społecznej i wspierania rodziny. Podejmuje liczne działania popularyzujące naukę m.in. organizując wydarzenia o zasięgu lokalnym i ogólnopolskim w zakresie promocji mediacji, wdrażania superwizji w zawodach pomocowych czy podejmując współpracę z licznymi instytucjami oraz organizacjami wsparcia społecznego.

Pani Doktor posiada także doświadczenie zawodowe praktyczne w obszarze pomocy społecznej i wspierania rodziny. W latach 1993–2005 pracowała w Ośrodku Pomocy Społecznej w Słupsku na stanowiskach aspiranta pracy socjalnej oraz

pracownika socjalnego. Pełniła także funkcję kierownika Środowiskowego Domu Samopomocy. W latach 2005–2006 pracowała w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym dla dziewcząt w Krakowie na stanowisku wychowawca – terapeuta. W latach 2006–2013 była zatrudniona w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Krakowie na stanowiskach: pracownik socjalny, specjalista pracy z rodziną, kierownik działu polityki społecznej oraz dyrektor Małopolskiego Ośrodka Adopcyjnego w Krakowie. W latach 2014–2018 pełniła funkcję członka Regionalnej Komisji Egzaminacyjnej ds. stopni specjalizacji zawodowej pracowników socjalnych województwa małopolskiego. (Wymieniałam tylko najważniejsze funkcje).

Obecnie jest członkiem Centralnej Komisji Egzaminacyjnej ds. stopni specjalizacji zawodowej pracowników socjalnych na lata 2022–2027 przy Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Jest stałym mediatorem w sprawach cywilnych, karnych i nieletnich Sądu Okręgowego w Krakowie. Wielokrotnie nagradzana przez różnorodne gremia za działalność naukową i organizacyjną.

OCENA NAJWAŻNIEJSZEGO OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO

(art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku. Dz.U. Nr 65, poz. 595 z późn. zm.)

Swoje główne osiągnięcie naukowe Habilitantka zatytułowała: *Budowanie kultury organizacyjnej i zarządzanie ośrodkami pomocy społecznej w kontekście kreowania polityki rodzinnej*, Wyd. Naukowe Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie 2024, ss. 268. Recenzje wydawnicze książki sporządzili: dr hab. Teresa Zbyrad, prof. Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz ks. dr hab. Józef Młyński, prof. Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej.

Struktura omawianej monografii jest typowa dla prac badawczych w naukach społecznych. Obejmuje dwa rozdziały natury teoretycznej, rozdział przedstawiający metodologiczne podstawy badań własnych, dwa rozdziały empiryczne zostały poświęcone opisowi i analizie wyników badań własnych, zakończenie, abstrakt, bibliografia, wykaz tabel, rysunków i wykresów.

Problematyka rozprawy jest ważna w kontekście społecznym oraz aktualna.

Dotyczy ona budowania kultury organizacyjnej i skutecznego zarządzania ośrodkami pomocy społecznej i ma kluczowe znaczenie dla realizacji celów polityki społecznej i polityki rodzinnej w Polsce. Ośrodki pomocy społecznej stanowią podstawowe instytucje wdrażające lokalne programy wsparcia dla rodzin, osób w kryzysie i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Od jakości zarządzania, atmosfery organizacyjnej i zaangażowania pracowników zależy nie tylko efektywność świadczonych usług, ale również zdolność do kreowania innowacyjnych i zindywidualizowanych rozwiązań pomocowych. W kontekście dynamicznych zmian społecznych i rosnących potrzeb rodzin, szczególnie w obliczu kryzysów ekonomicznych i demograficznych, wzmocnienie kultury organizacyjnej OPS-ów staje się niezbędnym warunkiem realizacji skutecznej, spójnej i prospołecznej polityki państwa.

Rozdział II został poświęcony problematyce kultury organizacyjnej instytucji pomocy społecznej. Autorka przedstawia pojęcie kultury organizacyjnej jako fundamentalnego elementu zarządzania instytucjami publicznymi. Przeprowadzona zostaje analiza różnych definicji i klasyfikacji kultury organizacyjnej (m.in. wg Scheina, Camerona i Quinna), ze szczególnym uwzględnieniem modelu Competing Values Framework. W dalszej części Autorka opisuje funkcje kultury organizacyjnej oraz jej wpływ na jakość świadczonych usług społecznych, zaangażowanie pracowników oraz kształtowanie relacji z odbiorcami pomocy. Podkreślona zostaje również potrzeba rozwoju kultury opartej na wartościach zorientowanych na człowieka i współpracę.

Niezwykle ważną częścią każdej pracy empirycznej jest rozdział metodologiczny, który stanowi prezentację koncepcji metodologicznej badań własnych, ale też wyznacza kolejne kroki postępowania badawczego, zaś jego konsekwencją są zgromadzone wyniki badań własnych. Niestety w moim przekonaniu koncepcja metodologiczna badań własnych nie jest w pełni prawidłowa, a co za tym idzie prowadzone analizy w części empirycznej również nie są do końca prawidłowe. A mianowicie, Autorka w podrozdziale pierwszym rozdziału metodologicznego, w ogóle **nie definiuje przedmiotu badań**. Nie podaje jaką definicję kultury organizacyjnej w niniejszej rozprawie przyjmuje. Nie wskazuje/wyróżnia również wskaźników

przedmiotu badań. Autorka nie wyróżnia również głównego celu badań, ani celów szczegółowych. Wskazuje natomiast cel poznawczy oraz cel praktyczny.

Habilitationka nie formułuje również głównego problemu badawczego, co nie jest prawidłowe. Wyróżnia za to 5 problemów szczegółowych, w tym ostatni piąty ma charakter praktyczny. Co ciekawe Habilitationka formułuje zarówno problemy badawcze o charakterze diagnostycznym, jak i zależnościowym (pyt.3 i 4, które brzmią odpowiednio: *Jaki wpływ ma kultura organizacyjna ośrodka pomocy społecznej na wizerunek w środowisku?*

4. *Czy kultura organizacyjna ośrodka pomocy społecznej ma wpływ na kreowanie i realizację polityki rodzinnej w gminie?*) Natomiast w części empirycznej nie znajduje korelacji świadczących o poszukiwaniu odpowiedzi na te pytania badawcze. Poza tym cały rozdział V Autorka poświęca zagadnieniu zarządzania ośrodkiem pomocy społecznej (nie wiem czemu nie ośrodkami), ale żaden sformułowany problem szczegółowy nie dotyczy zarządzania OPS-em.

A zatem, konkludując nie znajduję treści w rozdziałach empirycznych stanowiących odpowiedź na pytanie badawcze nr 3 i 4, oraz nie znajduje problemów badawczych do treści znajdujących się w rozdziale 5. Brakuje również wyróżnienia kryteriów doboru OPS do badań. Wprawdzie Habilitationka pisze: *W projekcie badawczym zastosowano celowy dobór próby badawczej* (s.85), ale nie wyróżnia owych kryteriów doboru.

Brakuje również wyraźnego wskazania w metodologicznej części pracy jaką metodę i technikę badawczą Habilitationka zastosowała. Habilitationka wprawdzie pisze, iż narzędziami badawczymi były: kwestionariusz (OCAI) opracowany na podstawie modelu teoretycznego noszącego nazwę modelu wartości konkurujących służący do zbadania typu kultury organizacyjnej ośrodków pomocy społecznej oraz „dwa autorskie kwestionariusze ankiety. Pierwszą ankietę, skierowaną do kadry zarządzającej, oraz drugą, przeznaczoną dla pracowników socjalnych i asystentów rodziny, zastosowano w celu uzyskania szczegółowych informacji o wartościach i zasadach, którymi kierują się badani w codziennej realizacji zadań” (s.83), ale poza tą informacją nic nie wiemy, ani z ilu pytań są one zbudowane, ani o jakie zasady i wartości Habilitationka w nich pyta. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku indywidualnych wywiadów pogłębionych

(IDI) które przeprowadzono z kadrą zarządzającą wykorzystując autorski kwestionariusz. W Aneksie również nie znajdujemy narzędzi o których mowa. Brakuje przede wszystkim syntetycznego **modelu badań** co powoduje, że zastosowane analizy w części empirycznej są niejasne. Nie wskazano także sposobu **doboru osób do badań**. Wątpliwości budzi fakt, w jaki sposób dobrano badanych pracowników socjalnych i asystentów rodzin do badań. Czy byli to wszyscy zatrudnieni w badanych Ośrodkach Pomocy Społecznej?

Jeżeli chodzi o charakterystykę respondentów w zasadzie jest ona poprawna. Badaniami objęto 110 pracowników pomocy społecznej oraz 11 dyrektorów OPS. Wątpliwe jedynie wydaje się wyliczanie wskaźnika procentowego dla 11 dyrektorów, to zbyt mała grupa dla tego typu analiz.

Rozdział IV został zatytułowany *Kultura organizacyjna ośrodków pomocy społecznej – analiza badań własnych*. To w interesujący i ciekawy sposób napisany rozdział pracy poświęcony diagnozie kultury organizacyjnej ośrodków pomocy społecznej (OPS) przy użyciu narzędzia OCAI. Autorka w dość szczegółowy sposób wprowadza w problematykę pomiaru kultury organizacyjnej, podkreślając trudności wynikające z jej nieuchwytności i często intuicyjnego charakteru.

Zastosowane analizy pozwoliły na wyodrębnienie obecnych i pożądaných typów kultury organizacyjnej według czterech klasycznych wymiarów: klanowego (A), adhokracyjnego (B), rynkowego (C) oraz hierarchicznego (D). Szczególną wartość ma zaprezentowanie wyników w formie tabelarycznej, umożliwiającej porównanie percepcji pomiędzy pracownikami a dyrektorami – zarówno w odniesieniu do aktualnego, jak i oczekiwanego stanu organizacyjnego.

Analiza danych ujawnia istotne rozbieżności pomiędzy badanymi grupami osób co stanowi dobry punkt wyjścia do refleksji nad jakością komunikacji wewnętrznej, zarządzaniem zmianą oraz stylem przywództwa w badanych instytucjach. Autorka trafnie zauważa, że takie różnice mogą świadczyć o ukrytych napięciach organizacyjnych lub rozbieżnych wizjach roli OPS w systemie wsparcia społecznego.

Warto podkreślić także wykorzystanie korelacyjnej analizy rang Spearmana, która umożliwia identyfikację związków między ogólną charakterystyką kultury organizacyjnej a innymi kategoriami: stylem przywództwa, stylem zarządzania,

mechanizmami zapewniającymi spójność, orientacją strategiczną oraz kryteriami sukcesu.

Ostatni rozdział V został poświęcony zagadnieniom zarządzania ośrodkiem pomocy społecznej. Ku mojemu zaskoczeniu posiada on charakter teoretyczny. Autorka ten rozdział poświęca zagadnieniom zarządzania ośrodkiem pomocy społecznej, przedstawia w nim analizę funkcjonowania OPS-ów, ich roli w polityce społecznej – ze szczególnym uwzględnieniem polityki rodzinnej – oraz wyzwań stojących przed kadrami menedżerską. Należy zauważyć interdyscyplinarny charakter tematyki, umiejętność łączenia podejścia zarządzania, pracy socjalnej, teorii organizacji oraz polityki społecznej. Autorka umiejętnie przedstawia podstawy zarządzania w instytucjach pomocy społecznej, akcentując ich specyfikę wynikającą z misji, wartości etycznych i społecznego charakteru działania. Odwołuje się przy tym do prakseologii Kotarbińskiego, teorii sytuacyjnego przywództwa Herseya i Blancharda, a także współczesnych koncepcji z zakresu Nowego Zarządzania Publicznego (NPM). Rozdział wprowadza zawiera odniesienia do badań własnych Autorki, szczególnie w kontekście kultury organizacyjnej ośrodków pomocy społecznej, ale te powiązania są raczej sygnalizowane niż wyczerpująco rozwinięte. Brak jest szczegółowego powiązania wyników badań własnych Autorki z koncepcjami teoretycznymi kultury organizacyjnej, wyniki są raczej uzupełnieniem narracji niż głównym punktem analizy.

Zakończenie daje odpowiedź na ostatni problem badawczy, który brzmi: *Jakie są rekomendacje dla zarządzania ośrodkiem pomocy społecznej w kontekście kreowania i realizacji lokalnej polityki rodzinnej?* W zakończeniu wyraźnie podkreślono, że kultura organizacyjna powinna być dynamiczna, proaktywna i elastyczna, stanowi punkt wyjścia do zmian organizacyjnych i rozwoju usług, ma wpływ na tożsamość organizacyjną, relacje wewnętrzne i efektywność zewnętrzną OPS. Zakończenie zawiera także ważne rozpoznanie barier w zarządzaniu OPS, takich jak brak spersonalizowanej misji, niedostateczna świadomość znaczenia kultury organizacyjnej, niewystarczające inwestycje w rozwój menedżerski kadry kierowniczej, potrzeba integracji wielosektorowej i rozwijania koprodukcji usług.

**OCENA POZOSTALEGO DOROBKU NAUKOWEGO (§ 3, ust. 2 i § 4
rozporządzenia Ministra nauki i szkolnictwa wyższego z dnia 1 września 2011
roku w sprawie kryteriów osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia
doktora habilitowanego)**

Pozostały dorobek Habilitantki oceniam pozytywnie. Jest on spójny, oscylujący głównie wokół kwestii pomocy społecznej oraz pracy socjalnej. Publikacje autorstwa lub współautorstwa dr Katarzyny Wojtanowicz reprezentują dość wysoki poziom naukowy. Nie będę wszystkich szczegółowo omawiać. Autorka wykazuje się szeroką znajomością zagadnień związanych z systemem pomocy społecznej, polityką społeczną oraz pracą socjalną. Analizy przedstawione w artykułach są osadzone w kontekście aktualnych zmian legislacyjnych i systemowych, co czyni je nie tylko wartościowymi poznawczo, ale także przydatnymi dla praktyków.

W większości tekstów dominuje podejście teoretyczno-analityczne oraz przeglądowe, wzbogacone o elementy badań własnych. Artykuły zawierają liczne odniesienia do obowiązujących ustaw, danych statystycznych (np. GUS, CBOS) oraz literatury krajowej i zagranicznej. Część publikacji, jak np. teksty dotyczące superwizji pracy socjalnej czy przekształcenia GOPS w Centrum Usług Społecznych, zawiera wyniki badań empirycznych, głównie o charakterze jakościowym i opisowym. Analizy statystyczne są w nich obecne w ograniczonym zakresie i mają raczej charakter wspierający niż centralny.

Wskazane do oceny artykuły prezentują szereg oryginalnych treści, w tym studia przypadków (np. CUS w Myślenicach), praktyczne zastosowania mediacji w różnych kontekstach (rodzina, interwencja kryzysowa, sprawiedliwość naprawcza), a także interdyscyplinarne ujęcia problematyki usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej. Autorka nie tylko wskazuje na istniejące problemy, ale również proponuje konkretne rozwiązania i kierunki rozwoju systemowego.

Zaletą artykułów jest ich jasna struktura i komunikatywność, co czyni je przystępnymi także dla praktyków. Autorka z dużym zaangażowaniem opisuje mechanizmy funkcjonowania instytucji społecznych i form wsparcia, co może stanowić wartość dydaktyczną. Trochę zabrakło mi w nich bardziej zaawansowanej metodologii badań oraz pogłębionych analiz statystycznych.

Konkluzja

Analiza przedstawionego do oceny dorobku naukowego, dydaktycznego oraz popularyzatorskiego pozwala ocenić go pozytywnie. Pomimo wskazanych niedociągnięć przedstawiony do oceny dorobek wskazuje, iż Habilitantkę charakteryzuje samodzielność badawcza oraz posiada Ona kompetencje do prowadzenia badań naukowych. Pani dr Katarzyna Wojtanowicz łączy działalność naukową z doświadczeniami praktycznymi, które są cennym źródłem refleksji aplikacyjnej, umożliwiającej pogłębioną analizę zjawisk społecznych z perspektywy zarówno teorii, jak i praktyki.

Podjęmowana przez Habilitantkę problematyka przedstawiona w ramach osiągnięcia naukowego jest wartościowa poznawczo (pomimo wskazanych potknięć metodologicznych) i uzupełnia dotychczasowy dorobek nauk o rodzinie o zagadnienia w zakresie funkcjonowania ośrodków pomocy społecznej i ich roli w kreowaniu polityki rodzinnej.

Biorąc pod uwagę obowiązujące kryteria oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego uważam, że Pani dr Katarzyna Wojtanowicz je spełnia. Popieram zatem wniosek Pani dr Katarzyny Wojtanowicz o nadanie jej stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie Nauki o rodzinie w dyscyplinie nauki o rodzinie. Wniosuję o dopuszczenie Jej do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.